

Sygn. akt I UK 506/15

POSTANOWIENIE

Dnia 20 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z odwołania K. G.
przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o rentę rolniczą,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 października 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 czerwca 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 17 czerwca 2015 r. oddalił apelację ubezpieczonego K. G. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 14 stycznia 2015 r., mocą którego oddalono jego odwołanie od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 30 stycznia 2014 r., odmawiającej wnioskodawcy prawa do renty rolniczej.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną wnioskodawcy. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania: art. 379 pkt 5 k.p.c.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano nieważność postępowania, o jakiej mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c., to jest pozbawienie skarżącego możliwości obrony jego praw w postępowaniu przez zaniechanie przeprowadzenia przez Sądy obu instancji dowodu z opinii lekarza z zakresu medycyny pracy, mimo wyraźnego wniosku ubezpieczonego w tym zakresie i wyraźnego wskazania ze

strony lekarza otolaryngologa – foniatry opiniującego w niniejszej sprawie, a także przez odmowę przyznania wnioskodawcy pełnomocnika z urzędu, mimo znaczącego upośledzenie słuchu i związanej z tym nieporadności strony. Konieczne jest zatem dokonanie przez Sąd Najwyższy wykładni, czy nieprzeprowadzenie postępowania dowodowego wymagającego zasięgnięcia wiadomości specjalnych (opinii biegłego z zakresu medycyny pracy) oraz odmowa ustanowienia pełnomocnika z urzędu stanowią bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 379 pkt 5 k.p.c.,

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurystycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W przedmiotowej sprawie nie zachodzi sugerowana przez skarżącego nieważność postępowania.

Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 20 maja 2016 r., II CZ 29/16 (LEX nr 2056922), pozbawienie możliwości obrony swoich praw implikujące nieważność postępowania nie może być rozciągane na przypadki nie przeprowadzenia wnioskowanych dowodów i to niezależnie od tego, czy następuje to na skutek ich oddalenia przez sąd, w związku z uznaniem, iż nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia istoty sprawy, czy też w wyniku naruszenia przepisów procesowych, normujących zasady przeprowadzania postępowania dowodowego. Dokonując wykładni przepisu art. 379 pkt 5 k.p.c. trzeba ją odnieść do wskazanych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. kasatoryjnych podstaw wzruszenia wyroku sądu pierwszej instancji. Ustawodawca rozróżnił sytuację nieważności postępowania, w tym w postaci pozbawienia strony możliwości obrony swoich praw (art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c.) oraz przypadki nierozpoznania istoty sprawy (z reguły w razie pominięcia wniosków dowodowych z uwagi na przyjętą przez sąd meriti koncepcję rozstrzygnięcia sprawy) względnie konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.), które to wadliwości nie skutkują nieważnością postępowania.

Z kolei co do nieważności postępowania będącej konsekwencją nieustanowienia dla strony pełnomocnika z urzędu warto zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż przy ocenie zasadności wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu należy badać faktyczną zdolność strony do własnego działania w toczącym się postępowaniu oraz stopień skomplikowania sprawy (postanowienie z dnia 15 maja 2007 r., V CSK 37/07, LEX nr 442585). Dlatego nieprzyznanie fachowego pełnomocnika z urzędu - w sytuacji, gdy strona swoim zachowaniem wykazuje nieznajomość reguł postępowania lub nieporadność prowadzącą do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia - może być kwalifikowane jako zaniechanie sądu powodujące nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony jej praw (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2005 r., III CK 533/04, LEX nr 197647; z dnia 25 maja 2005 r., I CK 773/04, LEX nr 180833 i z dnia 8 grudnia 2009 r., I UK 195/09, OSNP 2011 nr 13-14, poz. 190). Dotyczy to zwłaszcza przypadku, gdy strona nie jest w stanie podjąć racjonalnej obrony swych praw w postępowaniu sądowym ze względu

na stan zdrowia psychicznego, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności faktycznych i prawnych danej sprawy (wyrok z dnia 14 lutego 2013 r., II CSK 385/12, LEX nr 1314387 oraz z dnia 14 kwietnia 2016 r., III UK 102/15, LEX nr 2086106).

Sytuacja taka nie zachodzi jednak w niniejszej sprawie. Wniosek ubezpieczonego o ustanowienie dlań pełnomocnika z urzędu był bowiem przedmiotem analizy Sądów obu instancji, które oddalając ów wniosek a następnie oddalając zażalenie na postanowienie odmowne podkreśliły, że sprawa o prawo do renty rolniczej nie jest skomplikowana ani pod względem faktycznym ani prawnym i udział w niej adwokata nie jest niezbędny. Ubezpieczony bierze zaś czynny udział w postępowaniu, sporządza w prawidłowy sposób pisma procesowe, ma dobre rozeznanie sprawy i wyraża swoje stanowisko w sposób jasny oraz logiczny. Przeczy to tezie o nieporadności strony. Wnioskodawca w odwołaniu od decyzji organu rentowego przedstawił podstawę faktyczną swojego żądania, zaś w toku postępowania jasno i logicznie wyraża swoje stanowisko, a nawet wnosi środki odwoławcze, w tym zażalenie. Powoływanie się przez skarżącego na niedosłuch w sytuacji, gdy biegły laryngolog w swojej opinii stwierdza, że kontakt z chorym jest prawidłowy, komunikacja językowa zachowana i mowa wyrazista, zrozumiała, nie może stanowić pozytywnej przesłanki dla uwzględnienia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Konkludując, wobec niewykazania istnienia powołanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.